

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

بسمه تعالی

امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۹۰

پاسخنامه

پایه :	۳	موضوع :	بلاغت
تاریخ :	۹۰/۳/۱۹	ساعت :	۸

نام کتاب: جواهر البلاغه، از الباب التاسع فی الایجاز تا پایان کتاب

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (هر تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی:

۱. نوع اطناب در آیه «وقل جاء الحق وزهق الباطل إن الباطل كان زهوقاً» چیست؟ ا ۲۰۱

ا. تذیل ■ ب. احتراس ج. ایغال د. تکریر

۲. کدام یک از اقسام تشبیه در شعر «وما المرء إلا كالشهاب وضوءه / یوافی تمام الشهر ثم یغیب» به کار رفته است؟ د ۲۲۷

ا. بعید غریب ب. مفصل ج. مجمل د. تمثیل ■

۳. در استعاره مرشحه، ملائمت کدام یک از طرفین ذکر می‌شود؟ ب ۲۸۴

ا. هیچ یک از مستعار منه و مستعار له ب. مستعار منه ■

ج. مستعار له د. مستعار منه و مستعار له

۴. الجمع بین لفظین متقابلین فی المعنی هو .... ج ۳۱۳

ا. الاستخدام ب. الافتنان ج. الطباق ■ د. المقابله

تشریحی:

* وقد یرج وجه الشبه عن الابتدال إلى الغرابة وذلك بالجمع بین عدّة تشبیہات کقول الشاعر .... أو باستعمال شرط کقوله: عزماته مثل النجوم ثواقباً لو لم یکن للثاقبات افول. ۲۲۸

۱. عبارت فوق را توضیح دهید.

گاهی تشبیه از ابتدائی بودن به غرابت (ناآشنایی) خارج می‌شود و این خروج به دلیل جمع بین چند تشبیه است یا به واسطه استعمال شرط صورت می‌گیرد؛ مانند تشبیه اراده‌ها به نجوم که مثالی مبتذل است، ولی شرط افول (از بین رفتن) برای ستاره‌ها، آن را ناآشنا می‌کند.

۲. مجاز عقلی موجود در مثال‌های زیر را توضیح دهید. ۲۵۸

ا. وجعلنا الأنهار تجری من تحتهم: ج. اسناد جریان به رودها - در حالی که رودها جایگاه و مکان جریانند و جاری شونده آب است.

ب. سیدکرنی قومی إذا جدّ جدّهم: ج. اسناد (جدّ) به جدّ (اجتهاد) - در حالی که فاعل تلاش جادّ است.

۳. استعاره اصلی و استعاره تبعی را تعریف کرده، برای هریک مثالی بزنید. ۲۶۸

اگر مستعار، اسم جامد باشد چه ذات چه معنی، استعاره اصلی نام دارد ولی اگر لفظ مستعار، فعل یا اسم فعل یا اسم مشتق یا اسم مبهم یا حرف باشد استعاره تبعیه نام دارد. استعاره اصلی مثل «واخفض لهما جناح الذلّ من الرحمة» استعاره تبعیه مثل «نامت همومی عنی»

* قد یعکس التشبیه فیجعل المشبّه مشبّهاً به و بالعکس فتعود فائدته إلى المشبّه به لإدعاء أنّ المشبّه أتمّ وأظهر فی وجه الشبه.

۴. عبارت را همراه با مثال توضیح دهید. ۲۳۹

گاهی تشبیه بر عکس صورت می‌گیرد و مشبه حکم مشبه به را پیدا می‌کند و فائده تشبیه به جای اینکه به مشبه برگردد، به مشبه به برمی‌گردد؛ زیرا ادعا می‌کنیم که مشبه از مشبه به در وجه شبه ظاهرتر و تمام‌تر است و این تعریف تشبیه مقلوب است مانند: «کأنّ ضوء النهار جبینه - یا مثال‌های دیگر کتاب مثل: «إنّما البیع مثل الربا».

۵. با توجه به تقسیم کنایه به حسب معنی، نوع کنایه را مشخص کنید. ۲۹۷

- ا. هو ربيب أبى الهول: ج. کنایه از صفت
ب. أبناء النيل: ج. کنایه از موصوف
ج. مدينة النور: ج. کنایه از موصوف
د. خير الناس من ينفع الناس: ج. کنایه از نسبت

۶. مجاز لغوی مفرد مرسل را تعریف کرده، دو علاقه از علاقه‌های آن را نام ببرید. ۲۵۴

هو الكلمة المستعملة قصداً في غير معناها الأصلي لملاحظة علاقة غير المشابهة مع قرينة دالة على عدم إرادة المعنى الوضعي وله علاقات كثيرة أهمها ... السببية - المسببية - الكلة و ....

* هي أن يذكر الشيء بلفظ غيره لوقوعه في صحبته كقوله تعالى: «تعلم ما في نفسي ولا أعلم ما في نفسك».

۷. عبارت فوق، تعریف کدام اصطلاح در بدیع است؟ آن را در قالب مثال مذکور توضیح دهید. ۳۲۲

مشاکله - عبارت «ما في نفسك» به معنای «ما عندك» است و لفظ «نفس» برای همراهی و هماهنگی با «تعلم ما في نفسي» است.

۸. جناس تام و غیر تام را تعریف کرده، برای هریک مثالی بیاورید. ۳۴۴

الجناس التام هو ما اتفق فيه اللفظان المتجانسان في أربعة أشياء: نوع الحروف وعددها وهيئاتها وترتيبها مانند: رَحْبَة رَحْبَة - إرع الجار ولو جار و ...

۹. نوع سجع را در مثال‌های زیر توضیح دهید. ۳۵۱

ا. ما لكم لا ترجون لله وقاراً وقد خلقكم أطواراً: ج. سجع مطرّف (دو کلمه وقاراً و اطواراً از نظر قافیه متفقند ولی از نظر فاصله در وزن مختلفند)

ب. فيها سرر مرفوعة وأكواب موضوعة: ج. سجع متوازی (دو کلمه «سرر» و «أكواب» در وزن و قافیه مختلفند)